תלמוד בבלי · אחרונים · בית מאיר · סדר טהרות

# בית מאיר על נדה

רבי מאיר פוזנר

**ספריית אור ברסלב** · or-breslev.co.il

# בית מאיר על נדה

רבי מאיר פוזנר

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/בית-מאיר-על-נדה/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

# תוכן העניינים

דף ב. 4
דף ג. 6
דף ד. 7
דף ז. 8
דף ט. 8
דף י. 8
דף יא. 9
דף יד. 10
דף כג. 10
דף כג: 10
דף לו. 11
דף מו. 11
דף מח. 12
דף נא. 12
דף נב: 13
דף סד: 13
דף סה: 13
דף סח. 14
דף עא: 15

## דף ב.

**מ"ט** דשמאי קסבר העמד אשה על חזקתה. הקשה הריטב"א בקידושין דף ע"ט. למה לא אמרינן העמד הטהרות שנתעסקה בהן על חזקתן. ע"ש מה שתירץ. וכן הקשה פה המהר"ם לובלין). ולדברי הר"ן פה שתי' על קושי' התוס' ד"ה מעל"ע דמה מהני חזקתה הא ברה"י ילפינן מסוטה לטמא אפילו במקום חזקה. ותי' דלא ילפינן מסוטה אלא ספק אם קיבל טומאה מאחר דומיא דסוטה שהספק אם קיבלה טומאה מן הבועל. וה"ה בספק נגע. אבל בס' האשה שהוא ספק נתינת טומאה לא ילפינן מסוטה [ובדבריו מיושב נמי דלא צריכינן לדחיקת תוספות סוף ד"ה שליא עיין ודוק. אך דבריו צ"ע מדף ע"א דשם אמרו חכמים ברה"י ספיקן טמא אף דהספק בנותן הטומאה. ואולי חישב זה לספק במקבל שהוא הדם והמת הוא הנותן]. וא"כ שפיר דלא אפשר למוקים הטעם משום העמיד טהרות על חזקתן שחזקה זו שהיא נגד ספק המקבל דהיינו הטהרות כבר ילפינן מסוטה שעכ"פ ברה"י ספיקו טמא ולא אזלינן בתר חזקת המקבל טומאה. וק"ל:

**והנה** לתירוץ הר"ן הנ"ל ניחא מה שהוגד לי בשם הרב אבדק"ק פוזנן. שהקשה לפי' רש"י דף י"ד קושי' הגמ' וניחוש דלמא דם מאכולת הוא ואמאי טמאין ודאי הא הוי לה ספק טומאה ברה"י דהספק נמי ודאי הוא. וניחא לו דהקושי' על הקרבן הבא על האיסור ביאה שבודאי ספיקו איסורן אינן ניתלין ברה"י או ברה"ר. וזה אינו עולה לפרש"י שפי' בהדיא ואמאי טמאין ודאי לשרוף תרומה. ואולם אין קושיא זו אלא לפי' התוס' שהוא האי נמי שבהר"ן שהטעם שבאשה לכ"ע מוקמינן למפרע לחולין וכן שלא לשרוף על חזקת טהרה. משום דלא ילפינן מסוטה אלא ספק דמכאן להבא ולא למפרע. ושפיר קשה הא הכא על ספק דלעתיד דנינן. משא"כ לתי' הר"ן הנ"ל שפיר דהכא כיון שהספק בגוף הנותן הטומאה שפיר דלא ילפינן מסוטה ומוקמינן על החזקה לתלות אף ברה"י. וזה נראה מפי' התוס' בהעתיקם פי' בד"ה וליחוש השמיטו ולא כתבו אלא אבל הכא פריך אמאי חייבים בקרבן. אבל שריפות תרומה השמיטו משום דלשיטתם לא ק"מ. ודוק. [ואפשר נמי פשוט דמי לא איירי דהוי נמי עוד תינוק גדול בהחדר דהוי האיש והאשה והתינוק תלתא דהוי רה"ר]:

**פרש"י** וחכמים אומרים לא כדברי זה שהחמיר יותר מדאי דודאי כ"ה לא מוקמי ליה כותלי בית הרחם. מלשונו משמע הא מעת לעת שפיר י"ל דמוקמי וא"כ ודאי יש לתמוה מה שואל הסוגי' מ"ט דרבנן הא טעמם מבואר דכהלל סוברים. אלא דפליגו בזה דלא מוקמי דם יותר מעל"ע. וראיתי בספר ס"ט בתוס' ד"ה מעל"ע במה שמוכח מדבריהם דאף החכמים אזלו בשטת הלל שכתב דהיינו דבשלמא אי מדינא ראוי להחמיר באותה

עונה דמטמאה למפרע מש"ה שפיר דקנסו עונה יתירה הואיל ולא בדקה. אבל אי גם באותה עונה אינה מטמאה למפרע מדינא מה"ת למיקנסה וכו'. ע"ש. וזה שכתב רש"י דכולי האי לא מוקמי בה"ר לדם כלומר טפי מעונה אלא דקנסו עונה יתירה. ומלבד שאין לשון רש"י סובל פירושו. אף גם תמוה לי מנ"ל להסוגי' כל עיקר דטעמייהו דרבנן משום קנס. דילמא הרבנן סברי דכותלי בית הרחם מוקמי דם מעל"ע. ותו עיין בדבריו דף ד' במה שמוכרח לדחוק לדעתו בפירוש הסוגיא שחרית להכשיר טהרות של ערבית. אבל הנלע"ד עיקר דזה לא מסתבר להש"ס לומר כלל דבסברה יהי' שלש מחלוקת דשמאי והי' סבר אם איתא. והלל יסבור דכותלי בית הרחם מוקמי ומים רבים. וחכמים יסברו דלא מוקמו כי אם מעל"ע. ולהכי שואל הש"ס מ"ט. (ועיין תוס' גיטין דף ל"א ד"ה מעל"ע. דז"ל וי"ל דהתם דייק משום דאשה מרגשת בעצמה ובדין הוא דדי' שעתה. ואי בעי רבנן למיקנסה מפקידה לפקידה כהלל] ור"ל דנהי דמסיק הש"ס דחכמים לא ס"ל אשה מרגשת וכדמקשה אי הכי תהא די' שעתה היינו דע"כ לא אזלו בשיטת שמאי דהלך אחר דינא בלא גדר וקנס במידי דא"כ תהא די' שעתה א"ו דאזלו בשיטת הלל. דאף דמדינא ראוי לומר אשה מרגשת מ"מ מיבעי למיקנסה ומקשה מ"ט דליקנסה כהלל. ומשני כדרב יהודא אמר שמואל שאיהו נמי מפרש לתקנת חכמים דהבדיקה שתקנו חכמים היינו לא משום חשש העתיד דדילמא תשמש בי' בטהרות ותאכל אותם ולערב תמצא טמא וכדי לאפוקי מס' היום. [כדי שיהי' בדיקה דמקרוב דומות דראוה מבערב] הצריכהו בדיקה שחרית וכן ערבית כדי להכשיר טהרות העתידים של לילה. א"ו דאזיל בשיטת הלל וסובר דלעתיד אין תיקון כלל בהבדיקה כיון דמגופה קחזיא לקדשים. ולחולין בל"ז ע"י בדיקה של פעם הוא בחזקת טהרה. ולהכי פי' שהוא אך להכשיר העבר. ומדדייק לומר להכשיר טהרות של ערבית ושל יום ולא קאמר סתמא להכשיר טהרות העבר. אלא להורות דהיינו אליבא דחכמים הסוברים בזה דלא כהלל דאלו הלל קנס מפני גדר קדשים לטמא למפרע אף כמה ימים מה דודאי לא מוקמי כותלי בית הרחם. ואלו החכמים לא קנסו אלא מה שהוא בגדר הספק דהיינו העונה יתירה ומה דקרו לה יתירה ר"ל דעונה זו הפסידה ע"י שנתרשלה מלבדוק מה שאין כן עונה אחת שהפסידה תמיד. ובאמת אין הבדל בין העונה יתירה לעונה דיום דתרווייהו אך קנס הם. דמעיקרא דדינא פשיטא שהדין עם שמאי אף במה דיש אפשרות למוקים הדם. דהיינו בתוך מעל"ע לטהר וכל המעל"ע הוא קנס לגדר קדשים. אבל ביותר מעל"ע דכולי האי ודאי לא מוקמי לא רצו החכמים לקנוס ודי לה בזה שהפסידה ע"י התרשלותה עונה אחת מה שהוא בגדר הספק. ועכ"ז ידענא שלשון הרש"י דף ד' ע"ב ד"ה משני עונה

יתירה אינו סובל פירושי וצ"ע עדיין. אך קשה לפ"ז קושי' הגמ' דף ד' ע"ב והא זימנין משכחת ג' עונות במעל"ע. ולדברי המחבר הנ"ל יותר קשה מאי דמשני הגמ' דף ל"ו כיון דמעל"ע ליכא מפקידה לפקידה נמי לא גזרו. אם מפקודה דינא הוא יותר מן מעל"ע מה ענין זה לזה. לכן הנלע"ד עיקר דהכי הפי' מפני שהחכמים סוברים דכולי האי ימים רבים ודאי לא מוקמי דם להכי אינם רוצים להשוות גזירתם כהלל מפקידה לפקידה. אמנם במעל"ע השוו מדותם לקנוס ודי לה במה שהפסידה עונה יתירה. ובאמת אף דאין חוק מוגבל לומר דיותר ממעל"ע ודאי לא מוקמי ואפשר נמי מותר. מ"מ לא מצאו חוק קבוע להשוות גזירתם אחרי שהיו מוכרחים לצאת מגדר הלל שגוזר במפקידה לפקידה מפני שאז יש במציאות לקנוס מה שאינו כלל בגדר הספק דהיינו אם הוא בימים רבים לפיכך השוו מדותם בקנס עונה יתירה. ובגדר קבוע דמעל"ע ולעולם אין הבדל בין העונה יתירה לגוף העונה וכנ"ל. ובזה שפיר מה שתי' בדף ל"ו כיון וכו' ודו"ק ולדברי נמי ניחא מה דקשיא מאוד מי"א יום שהיא בחזקת טהרה. ועיין דף ל"ט שאינה צריכה בדיקה. ומ"מ מטמאה מעל"ע וע"ש בתוס' כי אף בדבריהם אין זה מתורץ מה יש למקנסה הא לא צריכה בדיקה. ולהנ"ל ניחא שבאמת אין זה משום קנס שלא בדקה אלא קנס פשוט הוא לגדר קדשים להפסיד עונה יתירה כמו גוף העונה ודוק מאוד כי המקום דחוק מאוד הוא. [ולזכרון דברים בעלמא שייך להנ"ל. מדת חכמים כך היא שאין קונסין אלא בצירוף קצת ספק או חשש. כדמצינן ביבמות היכא דליכא למיחש שמא יאמרו גירש ראשון ונשא שני לא ראו למיקנס. וק"ל]:

## דף ג.

**ושניהם** לא למדוהו אלא מסוטה. תוס' תימא דהא רבנן מטמאין אף בר"ה משום דהוי תרתי לריעותא א"כ לא הוי ספק ולא שייך זה לסוטה מידי. וכן בחביות דהוי ודאי טבל לרבנן דומיא דמקוה הא לא גמרינן מסוטה אלא טומאה. ור"ש נמי דגמר חבית מטומאה הא לא שייך מידי לסוטה. ולולא דבריהם הי' נלע"ד דגמרא סמכה על סברא דבתר הכי לר"ש דהתם יש רגלים לדבר שהרי קינא לה ונסתרה. ומדמו החכמים למילף במה מצינו כמו דבסוטה מפני הרגלים לדבר עשאה הכתוב הספק כודאי ה"ה בכל עניני איסור או טומאה ע"י התרתי לריעותא נעשה הספק כודאי ומקשה אי מסוטה אימא כי סוטה בר"ה טהור. ומשני התם משום סתירה היא וסתירה בר"ה ליכא הכא משום חסור מה לי חסור בר"ה מה לי חסור ברה"י. כלומר כיון דסתירה בר"ה ליכא לית גבי' הרגלים לדבר. דקינא לה ונסתרה דסתירה בר"ה ליכא. וכי מקשה וכ"ת הא כל ספק טומאה

בר"ה טהור גמירי לה מסוטה וע"כ משום דיתורא דקרא ונטמאה כדאיתא בתוס' דף ב' ע"א סוף ד"ה והלל להכי ילפינן אף דיש סברא דהכי השתא וכו'. משום גזה"כ וא"כ אף בתרתי לריעותא נילף דבר"ה טהור. ומשני כיון דאיכא תרתי לריעותא כודאי טומאה דמי. והגה"כ דונטמאה לא בא ללמד אלא לספק ולא לודאי. ור"ש כיון דלא ס"ל הסברא דתרתי לריעותא לדמות לרגלים לדבר. יליף מסוטה כמו דבסוטה בר"ה טהור ה"נ בספק מקוה מטהר בר"ה. אי מסוטה מה סוטה ברה"י טמאה ודאי ה"נ ברה"י טמאה ודאי. הכי השתא התם יש רגלים לדבר שעפ"ז הוא ודאי אבל הספק בר"ה לטהר מיתורא דקרא דונטמאה ילפינן הספיקות לטהר כל דליכא רגלים לדבר ודוק:

## דף ד.

**ומי** מחזיקינן טומאה ממקום למקום והתנן נגע באחר בלילה וכו'. ותני עלה בשעת מציאתן ובמקום מציאתן. בעניותי לא זכיתי להבין דמיון קושיא זו בשלמא מת כי לא נמצא במקום ראשון שנגע בו אדם בלילה. מה"ת למיחוש שכבר הי' מת במקום זה. דא"כ איך בא לאחר מיתה למקום המציאה. וכי ניחוש דאדם חי טלטל המת ממקום למקום בלילה. זה ודאי לא מחזקינן לספוקי בי'. משא"כ קופה שטלטלה ממקום למקום שפיר יש למיחוש שמא כבר הי' בו השרץ במקום הראשון ובא הקופה לכאן ע"י מי שטלטלו: **שם** תוס' ד"ה כי פליגי. וי"ל דברה"י איירי וחזקי' מפרש הברייתא מבואר הא ר"י מבאר הברייתא כפשטה דוקא ברה"ר מטהרו הא ברה"י אפילו ראוהו חי מבערב דומיא דקופה בדוקה טמא. וקשה הא לטמאות למפרע מסקו התוס' בדף ב' דאין למדין מסוטה לסתור החזקה. וא"כ למה יהי' טמא ברה"י. וראיתי במור"ם לובלין ז"ל בדף ב' ע"ב בתוס' ד"ה דאיכא ריעותא מגופה שכתב באמצע הדבור וע"ש בלשון זה אבל כשראוהו חי מבערב דאיכא כאן חזקת חי נגד הא דכל הטומאות כשעת מציאתן הוי כפלגא על פלגא והוי ספק ולכך ברה"ר טהור ככל ספק טומאה ברה"ר וברה"י טמא. וא"י מה ענין זה לדמות לכל ס"ט שהוא מכאן ולהבא שפיר ילפינן מסוטה לחלק בין רה"ר לרה"י. אבל למפרע מה"ת לאפלוגי בהכי. ועיינתי ומצאתי בהר"ש פ"ה דטהרות משנה ז' הרגיש בזה וכתב וחכמים מטמאים. בתוספתא משמע דבראוהו חי מבערב מודו רבנן לר"מ. ומדמחלקינן בין רה"ר לרה"י יש לדקדק מכאן דלמפרע נמי ילפינן מסוטה. וקשה דלא מחלקינן במעל"ע שבנדה. ובריש נדה הארכנו בדבר. ובעונותי לא זכיתי לאורו על מס' נדה.] אבל עיין פ"ד דטהרות משנה ו' ובתוי"ט שם]:

## דף ז.

**תוס'** ד"ה ומקפת וי"ל וכו'. וכי יפריש ממנה חלה ויקיף לה אין בכך כלום ר"ל דכי מפריש ממנה חלה ויהא אותה חלה מופרש מן העיסה הטהורה אף כי הדר מקיף לחלה זו אצל העיסה הטהורה כדי שיהא אף קריאת השם במוקף אין בכך כלום. שממה תקבל החלה טומאה הרי אינה נוגעת אלא בעיסה טהורה ומוקף מ"מ הוי אף העיסה טמאה שמפריש אף עליה להחלה ע"י נגיעה דהדדי העיסה טמאה בהביצה והביצה בהעיסה טהורה והעיסה טהורה בהחלה. ודוק כי זה ברור. ודלא כמ"ל שפירושו אין לו מובן:

## דף ט.

**תוס'** הא ליכא חרדה וכו'. וי"ל דסמך אירישא. הקשה המהרש"א דהא בירישא נמי אפשר לומר הגיע שעת ווסתה ולא בדקה דטמאה היינו עד שתבדק ותמצא טהור ואם תבדק ותמצא טמא טמאה משעת ווסתה ע"ש. והרשב"א בחידושיו דף י"ו הקשה נמי איפכא דא"כ למה דחקו ב' הסוגיות מדיוקא דחרדה מסיפא ולא מהמבואר בירישא. ודחק עצמו. ולענ"ד לק"מ דודאי מירישא לחוד לא מצי דייק במידי כקושי' המהרש"א. ומה דתנן במתני' ר"מ אומר וכו' היינו דפליג בדין סילוק דמי' בחרדה מה שהת"ק לא ס"ל כוותי' ולעולם תרווייהו ס"ל ווסתות דרבנן. משא"כ עתה תופס הסיפא וסומך אירישא ור"ל שהי' מוכרח מכח קושיא דמדסיפא ר"מ רישא לאו ר"מ, ותי' כולה ר"מ היא וה"ק וכו' שר"מ אומר וכו' וא"כ ודאי מוכח דווסתות דאורייתא ס"ל ואז שפיר שאומר התנא דמתני' לראי' אליבא דר"מ דמטמא שר"מ אומר וכו' וטעמא דאיכא חרדה וכו'. משא"כ הרבנן פליגי וס"ל בלא חרדה נמי אינה טמאה בהחלט אלא תבדק. משא"כ אלו נאמר הפי' ברישא ע"ד המהרש"א הא זה כ"ע ס"ל דאטו יש תנא המקיל יותר ולא ס"ל אף ווסתות דרבנן ודטמאה עד שתבדק. ומה ענין לאתויי ראי' שר"מ אומר. אטו רבנן לא אמרו כוותי' בזה. ואף אי נימא שאיהו לבדו אמר דין סילוק דמים בחרדה ורבנן פליגו עליו בזה אין זה ענין להרישא לראי' ממה שר"מ אומר בדין חרדה ובזה עולה כל דברי תוס' כהוגן ולק"מ:

## דף י:

**ולא** ידענא אם דידי' אם דרבי' למה נ"מ למיהוי דבריו של אחד במקום ב' לפ"ר קשיא ומה בכך דהוי דידי' הא מ"מ הוי חדא במקום ב' לפי' רש"י ע"א דפלוגתא דר"י וחזקי' לרבי הא לרשב"ג בודאי כתמה טהור נמצא שבין שני' ושלישית לרשב"ג טהור מטעם דאלו חזיא נמי טהור ולר"י אף לרבי טהור מטעם כיון דלא אתחזיק וכו' וכבר קי"ל חולין

דף ל"ו דכגון זה מקרי חדא במקום תרתי ע"ש ודוק. וכן פסק המהרי"ק הביאו הש"ך בח"מ סי' כ"ה ובי"ד ה' הנהגת הוראה. ואין לומר דלא מצרפין אלא תנאים לתנאים דומיא דפלוגתא דר"ש ורבי חולין. או אמוראים עם אמוראים. אבל רשב"ג עם פלוגתא דר"י וחזקי' שהם אמוראים לא מצרפינן. דא"כ מה מקשי תוס' ד"ה למיהוי וא"ת וכו'. הא ודאי קשיא דמה בכך הא מ"מ אף דאין שוין בהטעם כיון דעכ"פ ר"ש בן יהוצדק בהדין מסכים שבין ב' לג' כתמה טהור הוי חזקי' חדא במקום תרתי אבל לק"מ. דבל"ז ע"כ מה דדאין הסוגיא אי דידי' אי דרבי' לגופה למציאות כתם בין שנים לשלישית לדידן שפסקינן כר"ג ביבמות לא צריך וע"כ דאך לנפקותא אלו מצאה כתם בין שלישית לרביעית וכמבואר בפוסקים ושוב הכל ניחא וק"ל:

**שם** דהוי מניקה ואיעברה. תוס' וא"ת והיכי איעברה. דברי' לפ"ר תמוהים דהא מבואר במתני' מעוברת משיודע עוברה ומפורש דף ח' ע"ב דהיינו ג' חדשים וא"כ ר' יוסי שמצריך נמי שעברו עלי' ג' עונות היינו משיודע עוברה דהיינו אחר ג' חדשים. וכן מצאתי מבואר בתורת הבית דף קע"ב כ' ואע"ג שר' יוסי פליג ולא חשיב לה מסולקת דמים אא"כ פסקה מדם ועברו עלי' שלש עונות משעה שהוכר העובר עכ"ל. וא"כ פשיטא דאיכא לאשכוחי דחזיא בשהיתה מניקה ונתעברה. ובעבור ג' חדשי העיבור פסקה מלראות חודש ומחצה בימי הנקה והיו האחרונים מג' חדשי העיבור. וחודש ומחצה משהוכר העיבור נמי חדלה לראות והוי בצירוף ימי הנקה ועיבור כי טרם הוכר העיבור מניקה ולא מעוברת נקראת וק"ל. וע"כ דהתוס' אינם מפרשים לדר' יוסי הכי אלא דאך פליג על הת"ק. דלדידי' מיד אחר ג' חדשי העיבור דיין שעתן ואפילו חזי' דמים תוך הג' חדשים ולר"י דוקא בשאותן ג' חדשים הי' בסילוק דמים וקורא אותה מעוברת משעה א'. וא"כ שפיר מקשו. אבל צ"ע מה דוחקייהו לפרשו בהכי והפשוט הוא כמבואר בת"ה:

## דף יא:

**אמאי** תשמש בעדים דדילמא נשתנו כו' כתב המהרש"א אבל אהא דפסקה מחמת תשמיש לא תקשה לי' תשמש בעדים דשמא תפסיק מ"ת ותראה אח"כ דמ"מ העד לפני תשמיש לא בעי דבין תראה ובין לא תראה טהורה ומשא"כ אהא דנשתנו דעד דל"ת נמי בעי וכו'. ודבריו תמוהים דא"כ במסקנא יקשה מה בכך שמתרץ כאן ששמשה. ופרש"י ול"ת ה"ט דלא בעי בדיקה דכיון דלא"ת לא בעי ל"ת נמי אצרכוה וכו'. וקשה ת"ל דלא"ת בעי לראי' דילמא פסקה וממילא גם ל"ת תיבעי א"ו לזה אין צורך בדיקה דכל שהיא

רואה אח"כ ואינה יודעת ודאי שלא פסקה מ"ת היא טמאה. ואין עלינו החיוב לגזור עלי' לשמש בעדים אם חפצה ליכנס בספק זה שאם תראה ביום שתהא טמאה. משא"כ הבדיקה לטהרות הוא דקשיא לי שזה חיוב עלי' לעסוק בטהרות וק"ל. ודע דמה דמדייק מרישא חוץ מן הנדה כו' אבל בתולה שדמי' טהורים בעי בדיקה א"ל דילמא מה"ט לא תנא נמי ובתולה כיון דלא מילתא פסוקה דאם עבר עלי' לילה בל"ת וראתה טמאה ובעי בדיקה דזו אינה בגדר בתולה שדמי' טהורים. וק"ל:

## דף יד.

**נמצא** על שלה לאחר זמן טמאין מספק ופטורים מקרבן. אף דלגבי דידי' כל טומאתו דלעתיד הוא מספק. ולגבי דידה הא לעתיד טמאה ודאי שהרי ע"י בדיקה ראתה נקיט אותה בטומאת ספק על הטהרות שנגעה בשעת תשמיש דאך תולין ולא שורפין כמו טומאת מעל"ע לא יותר:

## דף כג.

**ר'** ינאי אמר היינו טעמא דר"מ וכו'. והרי עוף וכו'. אמר אביי בקריא וקפיפא. ופירשו בתוס' דהיינו הכוס והינשוף. וקשה הא אלו אך עופות טמאין. ובמתני' נאמר בין בהמה חי' ועוף בין טמאין בין טהורים ודוחק גדול דבין טהורים לא קאי אעופות רק אבהמה וחיה ואולי אפשר לדחוק דנהי דעוף ששמו כוס וינשוף ודאי דליתנייהו בטהורים שהרי שם זה פרטי לטמא. מ"מ אפשר דבמיני טהורים שרבים המה יש ביניהם עופות שעיניהם הולכות לפניהם והסוגיא אך לדוגמא נקטה בקריא וקיפופא דידעי דהכי הוא וק"ל. ודטהורים באמת נקראים בשם אחר:

## דף כג:

**בעא** מיני' רב אדא בר אהבה מאביי לר"מ וכו' אדם במעי בהמה מהו. עיין פרש"י ור"ל כיון דר"מ אזיל בתר אמי' ה"נ בתר אמי' אזיל והוי בהמה כמו האם וקרינן שפיר בהמה בבהמה תאכלו. משא"כ לרבנן דלא אזלו בתר אמי' ה"נ לא אזלו והוי לי' אדם במעי בהמה לא קרינן לגבי' בהמה בבהמה תאכלו. ואף דודאי אלו הי' באפשרות לחיות ולשתרי בשחיטה פשיטא דהי' מותר ואפילו הוי אדם מצד כל היוצא מטהור ואפילו גמל יוצא מפרה מותר היינו בשחיטת עצמו אבל הנמצא במעי בהמה מת מיבעי לי' על דרך הנ"ל אי שרי באכילה ע"י שחיטת האם אם לאו. וקאמר ותפשוט דסבר דשם נמי

טעמו דר"י משום דיונה אינה בכלל בהמה. ותי' דש"ה משום פרסות. ולתוספות הוקשה דדילמא אתי כרבנן דלא אזלו בתר אמי' ושפיר הוי עוף ולא בהמה. ותירצו בתי' הא"נ [ודבריהם צ"ע רב דאם כוונתם] דאיפכא מבעי להו דוקא לר"מ איקרי ולד או לאו. ולרבנן פשיטא לו דלא קרי ולד אלא פירשא בעלמא הוא ולא צריך לשחיטת אמו כלל. משא"כ לר"מ פשיטא לי' אם קרוי ולד ולא פירשא בעלמא דאינו ניתר בשחיטת האם מדאינו בהמה וקאמר ותפשוט דאמה אסור אפילו לרבנן ש"מ דאפילו לרבנן קרוי ולד וצריך לשחיטה ואינו ניתר מדאינו בהמה וכ"ש לר"מ. א"כ היכי משני דש"ה משום פרסות ולעולם לא קרי ולד מה יזיק לפירשא בעלמא דאינו צריך לשחיטה מה שאינו פרסות. ואף אם נדחק דאם אינו קרוי ולד מ"מ לא הוי פירשא בעלמא אלא חתיכות בשר הוא דמקרי ובודאי צריך לסחיטת אמו אלא דלא שייך לכנותו בשם עוף או אדם כי היכי דלא יהא נקרא בשם בהמה בבהמה ובודאי ניתר. משא"כ אם קרו ולד אכתי לא אזיל כלל התי' דלעולם לא קרי ולד וגבי יונה הטעם משום פרסות. דאיך יוצדק על דבר שאינו קרוי ולד אלא חתיכה ההבדל בין פרסה לפרסות. וצ"ע. ואפשר מ"מ הכי הוא פירושם. ועיין חולין ס"ט תמצא דסוגיא אך לתי' רב שימי בר אשי אזלה ע"ש ודו"ק. ולתי' תוס' א"נ]:

## דף לו.

**ת"ש** ושוין ברואה אחד דם טהור שדיין שעתה וכו'. כיון דמעל"ע ליכא מפקידה לפקידה נמי ליכא. וקשה הא ושוין היינו שמאי והלל והא להלל כלל לית לי' טומאת מעל"ע. רק מפקידה לפקידה. וצ"ל דתנא דברייתא היא דאומר לדידן אליבא דחכמים אין נ"מ בעיקר פלוגתא דשמאי והלל אלא שוים הם באופן זה שדיין שעתה מן הטעם כיון דמעל"ע ליכא ודוק כי דחוק הוא:

**שם** תוס' ד"ה שבוע בתרא. באמצע הדבור ואע"ג דבשבוע ג' גורם לה טומאה מ"מ וכו'. לפ"ר צריך לי עיון רב ולוי אליבא דב"ה דב' מעינות הם וא"כ לא מצינן שהתורה התירה מי טוהר אלא משום דמן מעין טהור אתי' א"כ בשופעות דממעין טמא אתא מה"ת דלא תגרום ראי' זו טומאת נדה ממש כל שבעה:

## דף מו.

**ע"ש** בתוס' ד"ה קטנה. מדבריהם נראה ברור כדמסיק אלייהו הפר"ח י"ד סי' כ"ט דאזלינן בתר חזקה ואפילו במקום דאיכא למיקם עלה דמלתא בבדיקה לא צריכינן לה ומכ"ש הכא דחזקות הקטנות לא איתרע כלל תוך הזמן. ושפיר כתבו דבריהם. משא"כ

רש"י ז"ל נראה בעליל שסובר דבמקום דאפשר בבדיקה לא אזלינן בתר חזקה וצריך בדיקה ולהכי שפיר פי' דאף בההוא לישנא מוכרח שתוך הזמן כלפני הזמן ודו"ק:

## דף מח.

**תוס'** ד"ה בא סימן. עיין בדבריהם כתבו וי"ל וכו' לענין עונשים וקידושין ומילי טובא וכו' וא"נ וכו'. ועיין פירושם במור"ם לובלין ז"ל. (והיותר נראה להסכמת פירושו צ"ל וא"כ והוא ט"ס שכתב נ' במקום כ'):

ומסיימים וצריכה גט לקידושין וגם אסור באחותה. ותימא לי הא ע"כ איירי בגדולה בשנים דאל"ה אף כל הסימנים אינם מועילים. וא"כ מה אירי' דמשום הסימן דלמעלה הוא דצריכה גט. הא אפילו הוא נמי ליתא ואפי' נבדקה למטה ולא נמצאו שער אכתי צריכה גט כמו בבעל לאחר זמן דמפני שהוא ספק תורה חיישינן שמא נשרו כדמסקינן בפרקין דלעיל דף מ"ו. ואם לר"מ יהא מוכרח דלא חיישינן שמא נשרו. זולת ע"פ סימן בוחל. מנ"ל דרבנן פליגו עלי' בזה. ואולי יש לדחוק דהתוס' איירי בשהיא מסופקת בשנים וסברו דאז חשבינן לס"ס ולא חיישינן לנשרו. (ועיין בתשובת הרשב"א שמביא הב"ש סי' קנ"ה דפוסק להחמיר אף בזה) משא"כ בשיש לו בוחל מחמרינן. וצ"ע. אף גם מה שכתבו תוס' דהנ"מ לענין עונשין נמי צ"ע דנהי דהאמת דאף לדיני נפשות אזלינן בתר רובא כמבואר בגמרא סנהדרין. כמדומה לי דף מ"ו. וכן משמעות הסוגיא דחולין דף י"א. מ"מ היינו לדידן דאזלינן בתר רובא. אבל לר"מ דחייש למעוטא. עיין בתוס' חולין הנ"ל. נשמע מינייהו דלא אזיל בתר רובא אלא במקום דלא אפשר והכא הרי אפשר להתקיים העונשים האמורים בתורה בידוע שהוא גדול. וצ"ע:

## דף נא.

**אלא** אמר רבא שום טומאה חמורה בעולם. שום טומאה קלה בעולם. פי' רש"י ז"ל לא אם אמרת בטומאה חמורה דין הוא שמטמא בלא מחשבה שלא מצינו שום טומאה ששמה טומאה חמורה שתהא צריכה הכשר. וקשיא לי אטו טומאת אדם הנוגע במת לא מקרי טומאה חמורה שהרי הוא מטמא אדם וכלים והרי הוא צריך הכשר ליגע במת כמו דטומאה קלה דהיינו טומאת אוכלים מקרי צריכה הכשר מפני שצריך ליגע בשרץ. ומ"ש הכשר שרץ מהכשר מת. וע"כ לידחק שעתה כוונתו אך על הכשר מים דלא. מצינן באמת שום טומאה חמורה דלא בעי הכשר מים. וק"ל:

## דף נב:

**תוס'** ד"ה שלש גריסין. עיין בדבריהם והם צ"ע. ודברי המהרש"א ז"ל ואף דברי ספר שיורי טהרה אין להבינם. והנלע"ד דדבריהם פשוט. דודאי ההוא ספק אם בב' יומא או בג' יומא י"ל דסובר דאין לנו להקל מס'. ואף דבאמת קי"ל דאם לבשתה חלוק שלבשתה בימי נדתה תלינן. היינו במעינה סתום אבל זו שמחוייבת לשמור יום כנגד יום והיא בחזקת מעינה פתוח לא מקלינן מספק. אבל בהא זכינהו מאי שנא פחות מג' דאמרינן בתרי יומא וע"כ הטעם משום דאלו נאמר בג' יומא ע"כ חדא ראי' היתה פחות מכגריס ומיד שאנו אומרים שראי' זו בלחודה נמצאת יותר תלינן אותה במה דאפשר דהיינו במאכולת ואף דאפשר דנימא איך יתרמו דם מאכולת מכוון במקום יציאת דם מן הגוף. ונימא מדזה מהגוף אף זה מהגוף ולא נשאר אלא הספק אי בתרי יומא או בג' ולא נקיל זה לא אמרינן. אלא אמרינן אגב זוהמא דדם נדות אתרמי מאכולת. א"כ בתלתא נמי זה גופא הספק דילמא תרי ופלגא מגופא ואידך אגב זוהמא. ועיין בתשובת הרמ"א סי' צ"ז:

## דף סד:

**אתמר** שמשה בימים וכו'. פשטות מחלוקתם היינו דוקא בשמשה ביום דאז ס"ל ללוי מדשמשה ביום ובלילה נחשוב היום לעונה ולית לה כי אם ד' עונות. אבל מ"מ מודה אלו לא שמשה אלא בלילה וביום היתה רואה שלא מ"ת במשך זמן הארבע לילות. שהיינו תולין הראי' דיום בהשימוש דלילה. וכמבואר דף י"א ע"ב בהברייתא. אלא מפני ששמשה ביום ובלילה ניחשבי' לגבי' המעל"ע לשני עונות. ובזה איני יודע לפרש דברי התוס' דף ס"ה ע"ב בד"ה וכולן שכתבו דהא אם ראתה ביום טמאה ללוי דאמר ד' עונות ואפילו לרב וכו'. מ"מ מודה דאם נשתנו דמשמע דללוי אלו ראתה ביום אפילו תוך משך הד' לילות ואפילו לא שמשה ביום ואפילו לא נשתנו נמי טמאה. דכל זה איני יודע מנא להו. עד דבספר ס"ט תפס דברים אלו לתורה. ופירש בם בד"ה רב אמר דברי רש"י בדף י"א. ופי' דכל הסוגיא שבדף י"א אינה אלא לרב ולא ללוי. וכל זה תמוה בעיני. כי לענ"ד משמעות דברי לוי שמשה ביום הפסידה לילה אינו מורה כלל לכוונה זו. וצ"ע:

## דף סה:

**ת"ר** הרואה מ"ת. עיין פרש"י ותוס' ד"ה ותיבדק. ולענ"ד ראיית התוס' מן התוספתא נראית ברורה. וקשה לפי' רש"י ז"ל. ונלענ"ד ליישב פרש"י ז"ל. דלא ליקשי עלי' מן התוספתא. דהנה עיין סי' קפ"ז בב"י במה שמקשה על הבדיקה דנימא אצבע השפופרת

או כחו אינו דומה. ותי' דלחומרא ל"א לאו שוי. ובס' נ"ב סי' מ"ג כתב דאינו יודע מה קשיא לפי' רש"י דהא הבדיקה אינו אלא לבתר דאתחזקה בכל אצבעות ובכל כחות. ומה דמקשה ותיבדק בביאה ג' של בעל ראשון היינו מקמא דידע לתי' לאו כל אצבעות שוות. ולדבריו זה באמת כוונת פי' רש"י במה שפי' ומוטב שתתגרש ותתקן ולא תבא לידי כרת היינו מההוא טעמא תבא לידי כרת דאצל בעל ראשון י"ל על השפופרת נמי לאו שרי. והנה עיין בנקה"כ סי' הנ"ל במה שמאריך להשיג על הט"ז בדין היולדות. שם מביא דברי הש"ד שכתב בשם תשובת רבינו חננאל איך לומד מן התוספתא דדוקא באשה שנתקלקלה מתחלת נשואיה הוא דתתגרש הא בנתקלקלה אחר נשואיה אמרינן מה דרואה בתר הכי היינו אך מן הצדדין. וכתב שאנן לא פסקינן כוותי'. (והיינו מפני שתלמידן שינה לשון הברייתא ולא קתני נשאת עיין ודוק). ומן הטעם מפני שנתחזקה בראיות דאיסור באחרונה אמרינן שתוספת כח ביאת בעל זה הוא דקגרם. ומפני שנתוסף בכח ממה שהי' תחלה וא"כ בודאי יקשה קושי' הב"י על בדיקות בעל הראשון. ולא שייך לתירוצו דלחומרא לא אמרינן. דהא כל עיקר החשש אינו אלא מכח חומרא דדילמא נתוסף בכח ומה מוציא אותנו מחשש זה בשפופרת. ומוכרח באמת רש"י ז"ל לפירושו. משא"כ התוספתא דחזינן אדרבא דממש לומד כתי' הב"י דלא חייש להחמיר מטעם שנתוסף בכח שפיר דסובר נמי דמועיל בדיקה אף לבעל הראשון. ודוק:

## דף סח.

**תוס'** ד"ה כך אמרו. ובשאלתות דרב אחאי וכו'. כפסק שלמעלה דדריש מרימר דהלכתא כרב חסדא וכדמתרץ רב יימר. ולפ"ר יש לתמוה הא לפסק זה אם חל י"ט במוצאי שבת וטבילתה במוצאי י"ט. החפיפה ערב שבת זולת במוצאי ב' י"ט שאחר שבת שאז מפני הריחוק כ"כ הוא דחופפת בלילה. ואלו לפסק השאלתות הא תמיד החפיפה בלילה. וע"כ לומר שהתוס' אינם מפרשים כפי' רש"י בדרב יימר דהטעם דבכלהו אמרינן לבר מאשה חופפת באחד וכו' מפני הריחוק יותר מדאי אלא היינו טעמא העיקר מפני שסובר שכן אמרינן וגמרינן אפשר מלא אפשר להכי גומר אף לחל י"ט ביום א' דתחוף בע"ש. הכל ע"י שכן אמרינן וגמרינן מלא אפשר דהיינו בחל ב' ימים דח"ה ה"ו. והטבילה בליל שבת שאז ע"כ לחוף ביום ד'. לבר מאשה חופפת באחד בשבת וכו' שזה תמיד אפשר לטבול בלילה. וא"כ ממילא לפסק מרימר דהלכתא כר"ח דשכן לא אמרינן. אף בי"ט אחר שבת ואפילו במוצאי שבת לחוד נמי לא חפפה בע"ש אלא במוצאי שבת וי"ט כפסק השאלתות. וק"ל:

## דף עא:

**אימא** סיפא וכו' מתניתין אבא שאול הוא ע"כ אינו בדרך הש"ס בכל מקום דרך קושיא ותירוץ אלא בניחותא. בסיפא חזרו בב' דברים חדא לחומרא וחדא לקולא לחומרא כא"ש דהוי תחלה לקדש כדין מגע טמא מת וחדא לקולא לענין המים דלאו כקדש דמיא. וכן פי' התוס' וק"ל. והאימא סיפא לאו קושיא ומתני' אבא שאול לאו תירוצא. אלא הכל פירושא דמתני' אך לפ"ר בלי עיון כל הצורך קשה לי לפי שעה מה בכך שחולין הנעשו על טהרות קדש לאו כקדש. הא מ"מ קי"ל כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה ואיך תגע במים אפילו אי הוי שני' הא תטמא אותם ואיך ידיחו הפסח במים טמאין. שוב ראיתי כי לק"מ כי חוץ מטבול יום נאמר שאף שהוא שני אינו מטמא משקין. וגם עם הפי' הנ"ל קדמני המהרש"א ז"ל: